

MÚHELY

Büky László

Egy Krúdy-novella színszerkezete – Szindbád, a hajós

1. Egy kis tánciskola címen jelent meg¹ először ez az írás, amely a Szindbád-novellák sorozatának első darabja², amelyik később kötetben Első utazása alcímet kapott. „Az első Szindbád-kötet az *út* metafora jegyében készült, a Szindbád első, második stb., ötödik útja jelölés az utazás létélményét és az ehhez fűződő létertelmezést teszi meg a világtrend és a világtkép központjává [...]” – mutatott rá Fried István³.

Az elbeszélésben diákkori álnevén utazik Szindbád, a hajós vonaton, majd háromlovas szánon ifjúkora kisvárosába. Az út során látható táj, majd a szereplők részben a jelen, részben a huszonöt előtti emlékek révén vannak megmutatva. A diákkor némileg morbiditást súroló erotikus emléke és a városka algimnáziumi igazgatójának, orvosának, papjának – „csupán ennyi intelligencia volt”⁴ – tánciskolai, szintén erotikus célú leskelődése a két cselekménypont az elbeszélés ábrázolt tárgyiasságában⁵. Az író nyelvi stílusát – amint áttekintésében megállapítja Kemény Gábor⁶ – nem lehet impresszionistának, szecessziósnak, tárgyiasság-intellektuálisnak tartani, ugyan ezekkel a stílusirányzatokkal számos nyelvi jellemzője megegyezik, ám valójában – mondja – „[...] önálló stíluszintézist teremt”. A Kemény Gábor által megemléltetett tárgyiasság-intellektuális stílusra ld. Szabó Zoltán cikkét⁷. Egyébként Krúdy stílusát realistának, romantikusnak, szür-realistának is szokták tartani. A Szindbád, a hajós stílusának és tartalmi jegyeinek a húsz év irodalmi múlttal rendelkező Krúdynek csirájában a lírával rokon, hangulatépítő és az idő újfajta kezelését, összekapcsolását mutató írása.

Az elbeszélésben az utazó Szindbád által (újra)látott táj, város és emberek ábrázoltsága a létélmény részeként nem egy helyütt együtt jár a színekkel is földézett tárgyiasságokkal. Ezekhez kapcsolódnak a színjelölések szavai (valamilyen mondattani viszony szerint). A színek mint olyanok köznapi használatú fogalomként értendők a továbbiakban, így a tizenkét osztatú

Büky László (1941) – nyelvész, az MTA doktora, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged
buky@hung.u-szeged.hu

¹ Krúdy Gyula: Egy kis tánciskola. *Világ* II. évf. 1911. 14: 1–3.

² Krúdy Gyula: Szindbád, a hajós. In: *Szindbád*. I–II. Kossuth Kiadó, h. n. 2007. I: 22–33.

³ Fried István: *Szomjas Gusztáv hagyatéka. Elbeszélés, elbeszélő, téridő Krúdy Gyula műveiben*. Palatinus, h. n. Bp. 2006. 53.

⁴ Krúdy Gyula *i. m.* 28.

⁵ Roman Ingarden: *Az irodalmi műalkotás*. Gondolat, Bp. 1977. 227.

⁶ Kemény Gábor: *Krúdy körül*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 2016. 134.

⁷ Szabó Zoltán: Gondolatok a tárgyiasság-intellektuális stílusról. *Magyar Nyelvőr* CIV. évf. 1980/3. 300–315. 301.

színek nevei mellett az akromatikus színek (fehér, fekete), valamint a tónusfokozatok a fehértől a feketéig, vö. Johannes Itten⁸.

A novella szövege mint a tematikus rendnek okán megjelenő színjelölések részben e rend alapján mutatható be, részben a témakapcsolatok alapján; így az elbeszélő saját külsejével kapcsolatos színre vonatkozó kijelentésekkel (pl. *deresedő férfiú lett*), majd az ezekhez a színmegnevezésekkel rokon közlésekkel (pl. *fehér hajú, piros képű és bőrkötényes fogadós, a vörös hajú doktor*). A kapcsolatok (vagy hiányuk) a továbbiakban e színnevek használati helyzetei alapján írhatók le, és ugyancsak a színviszonyokra tekintettel jelennek meg.

A novella összes színnév-előfordulása a kiadás { }-ben lévő lapszámának sorrendje szerinti szövegmetsetekben olvasható, a szükségesnek látszó szójelentések is itt szerepelnek. Az egyes színmegnevezések ismétlődéseire és a színjelölés és színélmény azonosságaira vagy hasonlóságaira és egyebekre ezek a jelek vonatkoznak:

- ≈ (részben azonos, illetve hasonló)
- ÷ (felosztás),
- § (redundancia)
- ∴ (tehát a kapcsolatrend a következő)
- ∅ (üres halmaz)
- ❖ (forrás a szójelentéshez)

2.1. A bevezető rész elmondja, hogy Szindbád „körülbelül huszonöt esztendő” múltván elhatározza, hogy fölkeresi a helységet, ahol az algimnáziumba járt, ahol a legjobb valcertán-cos volt a kisvárosban. A negyedszázadnyi idő változtatott a főhősön, ám így is emlékezik rá „[e]gyik-másik öreg pisztráng”, amelyik az út menti folyó lékjeiből kipillant.

22^a *deresedő férfiú lett* ❖ Nszt.⁹: „*deresedik (irod)* ’<haj(szál), szőrzet, ill. szőrzettel borított testrész> összessé válik’.”

23^a emlékezett is Szindbádra, abból az időből, amikor még nem volt *deres* a haja és széles a válla ❖ Nszt.: „*deres*¹ I. mn 3. (*vál*) ’ezüstös, ősz szálakkal tarkított <szőrzet>, ill. ezüstös, őszes <hajszál>. 3a. (*irod*) ’ilyen szőrzettel borított (testrész)’.”

Szindbád saját magán kívül ugyancsak hajszínnel (is) jelöli meg a fogadóst, a hajdani iskolatársát és a tánciskola hegedűsét. Mindezek a hajszínek megfelelnek a személyek általános megjelenésének, talán a *vörös (hajú) doktor* többszörös említése hordoz némi különösséget. Tematikus kapcsolat révén itt van a szürke szemű Anna mellett a kék szemű Máriára vonatkozó szövegmetset is, amelyik a *kék* színcsaládnál is szerepel alább.

- 25^a A *fehér* hajú, piros képű és bőrkötényes fogadós
- 26^c Anna, a legnagyobb, telt, nevetős és *szürke* szemű
- 27^s [Mária] beteges, sápadt, *kék* szemű teremtés volt

⁸ Johannes Itten: *A színek művészete. Szubjektív élmény és objektív megismerés mint a művészethez vezető utak*. Göncöl Kiadó, Bp. 1997. (Tanulmányi kiadás.) 32, 44.

⁹ *A magyar nyelv nagyszótára* I–. Főszerk. Ittész Nóra. MTA Nyelvtudományi Intézet, Bp. 2006–.

29^a Fritz, a *vörös* hajú doktor

29^b A *vörös* doktor élénken közbeszölt

31^b Aztán felemelkedett a *szürkülő*, pomádés fej ❖ ÉrtSz.¹⁰: „*szürkül* 1. <V mely anyag, kül. haj> lassan szürkévé válik.”

32^c a Fritz táncosnőjében a telt keblű és *világosbarna* hajú Annát fölismerte

31^f besietett Fritz, a *vörös* hajú doktor

32^e mormogta a *vörös* hajú Fritz

32^f A *vörös* hajú doktor szórakozottan felelt

Ezek a szövegmetszetek a hajszínek csoportját adják. A későbbiekben nem lehet minden hasonló csoportot ennyire egységesen összeállítani témátárgy szerint, azonban a szövegrészek szinkapsolatai határozottabb vizsgálati egységeket adnak. Az egyes szövegrészek szinkapsolatai ennek ellenére mutatják az író színhasználatának gyakorlatát az áttekintő rend sorozatában, amelynek tartalmas szavai és a hozzájuk tartozó számjeleik alapján a 2.9. részben az elbeszélés tematikus haladásához és ábrázoltságaihoz való viszonyuk visszakereshető.

A *deresedő* szinkapsolatainak áttekintő rendje előfordulásainak sorrendjében – amelyet a lapszámok után felemelt betűk mutatnak – az alábbi:

deresedő ÷ *deres* ÷ *fehér* ÷ *vörös* ÷ *vörös* ÷ *szürkülő* ÷ *világosbarna* ÷ *vörös* ÷ *vörös* ÷ *vörös*
 ∴ {22^a ÷ {23^a} ÷ {25^a} ÷ {27^s} ÷ {29^a}, ÷ {29^b}, ÷ {31^b} ÷ {32^e} ÷ {32^e} ÷ {32^f}

2.2. A *szürke* Szindbád régi szállásadójának egyik lányának, Annának, továbbá a jelentéktelen hegedűsnek („volt lovag Bertyánszky”) kapcsán jelenik meg: előbbi szeme, utóbbi ruhája és haja ilyen. Anna – aki már esténként paptanárokkal sétált – az akkor (kis)fiú Szindbáddal nem törődött. Mária viszont, a hajós tanuló társa kék szemű teremtés volt. A történet záró részében szürkés (33^c), acélfényű estében megy szállására Szindbád. A téli fény és színviszonyok ábrázoltsága mellett Anna szemszínének és a volt lovag megjelenítésének aligha lehet jelképeséget tulajdonítani, amint Mária kék szemének sem. – Megjegyzendő, hogy a Krúdy-szövegmű színei használatának bemutatásában nem lehet elkerülni bizonyos redundanciát, amelyet a használatkör széles tematikus sávja vált ki, hiszen a legkülönbözőbb dolgokhoz, fogalmakhoz kapcsolódhat valamely szín. A redundancia nemcsak a költői nyelvű, hanem minden más szöveg(mű) megértésekor a befogadót figyelemre, éberségre készíti, vö. Fónagy Iván¹¹. A § jelölés erre kíván utalni az elemzésben található ismétlődéseknél, jelen részben a *kék* és a *szürke* színnevek kapcsolataira utalva az egyébként más vonatkozású szürke színárnyalat használatában.

§26^e Anna, a legnagyobb, telt, nevetős és *szürke* szemű

31^a *szürke* katonatiszt-nadrágos férfiúcska tiszteletteljesen meghajolt

§31^b Aztán felemelkedett a *szürkülő*, pomádés fej

33^c *Szürkés*, acélfényű este volt

A szövegrészek szinkapsolatainak áttekintő rendje az alábbi:

¹⁰ *A magyar nyelv értelmező szótára* I–VII. Főszerk. Bárczi Géza–Országh László. Akadémiai Kiadó, Bp. 1959–1962.

¹¹ Fónagy Iván: A hang és a szó hírtéke a költői nyelvben. *Nyelvtudományi Közlemények* LXII. évf. 1960/1. 73–100.

szürke ÷ *szürke* ÷ *szürkülő* ÷ *szürkés* ∴ {{26^c}, {{31^a}, {{31^b}, {33^c}

2.3. A *vörös hajú doktor* megjelenése előtt már szerepel a vörös szín. Az utazó Szindbád a folyóparton asszonyokat lát, akiknek a már említett télidőben kirí vörös szoknyájuk. Hasonlóképp jól látszik később a vörös vagy piros derekú torony. E szín(nevek) kapcsolatai a számosak, természetesen a köznyelvben szokásos használati rend alapján, a következők, beleértve a *rózsaszínű* árnyalatot is:

23^a egy léknél a folyó hátán három *vörös* szoknyás asszony ruhát sulykolt

23^f a pohos toronynak dereka [...] éppen olyan *piros* színű, mint a régi bekecs volt

23^s *Piros* a torony hasa, mint a jezsuita generálisnak a köntöse

24^e A lovak [...] gyorsan viszik a szánt a *piros* derekú torony felé

24^e amint a *piros* derekú torony felé erősen közeledik

24^g a *vörös* derekú tornyot már annyira utolérték

25^b A fehér hajú, *piros* képű és bőrkötényes fogadós

25^c fogadós a vidrasüveget megmozdította *rózsaszínű* homloka felett

{29^a Fritz, a *vörös* hajú doktor

{29^b A *vörös* doktor élénken közbeszólt

{31^f beszietett Fritz, a *vörös* hajú doktor

{32^f A *vörös* hajú doktor szórakozottan felelt

A *vörös* színcapcsolatainak áttekintő rendje.

vörös ÷ *piros* ÷ *piros* ÷ *piros* ÷ *piros* ÷ *piros* ÷ *vörös* ÷ *piros* ÷ *rózsaszínű* ÷ *vörös* ÷ *vörös* ÷ *vörös* ∴ {23ⁿ}, {23^r}, {23^s}, {24^b}, {24^e}, {24^e}, {24^g}, {25^b}, {25^c}, {29^a}, {{29^b}, {{31^f}, {{32^f}

Krúdy stílusáról írva Kemény Gábor¹² megállapította, hogy ugyan az író nem tartozik a szimbolizmushoz, ám „[a] a piros szín például az életörömmek, az élni akarásnak a hordozója [...]”, vagyis szimbólum. Néhány példája azonban ezt kevésbé igazolja, hiszen az egyik szöveghelye Az ecetfák pirulása című műből, amely szintén Szindbád-novella, egy nyári vendéglő őszi közeli leírásában mutat be pirosodó ecetfákat, piros bort, vadszőlőt, piros fejű kakast (Krúdy¹³). Ebben mindössze a *piros bor* lehet tudatos választás, a többi piros színnel jelzett ábrázolt tárgyiasság a való világban eleve piros. Közvetve bizonyítja ezt a hajszínek és a *vörös* ~ *piros* használati rendje a Szindbád, a hajós esetében, hiszen a novella szövegmetaszeteiben ezeknek nem található szimbolikája. Az asszonyok vörös szoknyája, a főerdész bekecse és a téli hidegben pirosodó arca és füle, a vörös vagy piros derekú torony, továbbá a piros képű fogadós ábrázoltsága sem tekinthető az író által kialakított jelképességnek.

2.4. Az úton lévő Szindbád a tájat mint ábrázolt tárgyiasságot nézve szintén a való világ színeit jeleníti meg, ez a folyó vizének, a hegyek, az erdők látványának felel meg. A téli folyó – az

¹² Kemény Gábor *Szindbád nyomában. Krúdy Gyula a kortársak között*. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Bp. (Studia et Dissertationes, 7.) 1991. 58–59.

¹³ Krúdy: *i. m.* 187.

ábrázoltságban a valós Poprád nevén szerepel – valós színekkel vagy azokra utaló körülírással ({23^e}) jelenik meg, valamilyen utalással a kék színre. A folyó mellett a tájból a Kárpátok magaslatait említi Krúdy ugyancsak valós színleírásokkal. A hegyek láttatása a fehérrel és a kékkel, illetőleg ezek árnyalatával vagy éppen valamihez való hasonlításával történik. Szindbád „a ragyogó estéjű Budapestről” utazott el, arról viszont nem esik szó, hogy a lovas szánból melyik napszakban szemléli a tájat; a színek és a folyóban ruhát mosó asszonyok, továbbá a feketéllő fenyves alapján bizonyára nappal. A kék színcsoport használatához a *kék szem (27^g) mint az elemzés redundáns adata tartozik, és így mutatja, hogy a táj színábrázolása és Mária szemszíne mint ábrázolt tárgyiasságok függetlenek egymástól. A *Szürkés, acélfényű este volt* szövegmondat – a novella vége előtti harmadik – mintegy összefoglalja a Szindbád utazás közbeni és a tanciskola látogatása utáni látványainak színvilágát.

Az utazás során említett táj színeit és ezek kapcsolatait a következő szövegrészek mutatják:

22^b itt-ott akadt falvak közelében valamely *kékes* színű lék, amelyben kivillant a folyó acélos vize

22^c itt-ott akadt falvak közelében valamely *kékes* színű lék, amelyben kivillant a folyó *acélos* vize ❖ Nszt.: „*acélos* 2c. 'kékes v. szürkés árnyalatú, fémese színű'.”

23^b a Kárpát *sötétkék* és vakító fehérségű hegyei

23^e Látszik a Kárpát hava. [...] Az *olvasztott acélnak* van ilyen *színe* néha éjszaka, mély, *sötét* hegyek között a vashármorban ❖ Vö. Nszt.: „*acél-* (előtagként) 4. 'kékes v. szürkés árnyalatú, fémese <szín(ü)>'; *acélkék*.”

23^f Az *olvasztott acélnak* van ilyen *színe* néha éjszaka, mély, *sötét* hegyek között a vashármorban ❖ ÉrtSz.: „*sötét* I. mn I. Fényben, világosságban szűkölködő. 1.la. ~ *erdő*.”

23^g A hegyek *kéksége* pedig megközelíti a tenger *kékségét*

23^h A hegyek *kéksége* pedig megközelíti a tenger *kékségét*

23ⁱ *sötét*, szinte *gyászfekete* fenyves erdő

23^j *sötét*, szinte *gyászfekete* fenyves erdő ❖ AranySz.¹⁴: *gyászfekete*: „[...] Komor felleget, *gyászfeketen* | Úsz a folyam területén.”

23^l bévül, az erdő belsejében látni *feketéllő* tájakat

24^f Poprád *acélos* vizéből

§27^g [Mária] beteges, sápadt, *kék* szemű teremtés volt

33^d Szürkés, *acélfényű* este volt

E szövegrészek szinkapcsolatainak áttekintő rendje:

kékes ÷ *acélos* ÷ *sötétkék* ÷ *olvasztott acél színe* ÷ *sötét* ÷ *kéksége* ÷ *kékségét* ÷ *sötét* ÷ *gyászfekete* ÷ *acélos* ÷ *kék* ÷ *acélfényű* ∴ {22^b}, {22^c}, {23^b}, {23^e}, {23^f}, {23^g}, {23^h}, {23ⁱ}, {23^j}, {24^f}, {§27^g}, {33^d}

2.5. Az ábrázoltság egy része *vakító fehérség* és *fekete* ~ *sötét* ellentétet mutat. „Fény és árnyék, világosság és sötétség: az emberi élet s az egész természet poláris kontrasztjai ezek. [...] A fény és árnyék kifejezésének legerőteljesebb eszköze a festő számára a fehér és fekete szín” – írta Johannes

¹⁴ Arany János költői nyelvének szókészlete I–III. Szerk. Beke József. Anyanyelvápolók Szövetsége – Inter, Bp. 2017.

Itten¹⁵. Krúdy is ezt az eszközt használja, a fehérhez köt kékes árnyalatot, a feketéhez a *sötétet* és a *gyászfeketét*. Utóbbi meglehetősen ritka, a fentebb jelzett Arany János-i adaton kívül a MTSzt.-ban három, XX. századi szépirodalmi előfordulás van;¹⁶ a tizenhárom MNSzt.¹⁷-beli adatban egy kivételével a többi ugyancsak szépirodalmi használatot mutat. A *sötét* melléknév használata az elbeszélésben az ÉrtSz.-ból (23^f-nél már idézett) szerint is köznyelvi, hasonlóak a továbbiak is. Ezekből kettő a *sötét* szokásos jelentésében, és voltaképpen a harmadik szintén. A *sötét* mint szín a novella ábrázolt tárgyiasságainak a valós világban megfelelő dolgait festi, ezeknek a szövegműben sincs külön stílushatásuk, csupán a *gyászfekete* említett ritkasága ad nagyobb hírértéket.

Az e körbe tartozó szövegmetsetek és a szinkapcsolataik áttekintő rendje:

{23^f Az olvaszott acélnak van ilyen színe néha éjszaka, mély, *sötét* hegyek között a vashá-
morban ❖ ÉrtSz.: „*sötét* I. mn I. Fényben, világosságban szűkölködő. 1.la. ~ *erdő*.”

{23ⁱ *sötét*, szinte *gyászfekete* fenyves erdő

{23^j *sötét*, szinte *gyászfekete* fenyves erdő

27^c *sötét* emeleti szobában tanulgattak

27^d a szél végigdudált a *sötét* emeleten

27^e az utca *sötétjében* ❖ ÉrtSz.: „II. fn 1. A fény teljes hiánya; sötétség”, „la. (kissé *vál*)
vminek a ~je: az a sötétség, amely a sóban forgó helyen van.”

sötét ÷ *sötét* ÷ *gyászfekete* ÷ *sötét* ÷ *sötét* ÷ *sötétje* ∴ {23^f}, {23ⁱ}, {23^j}, {27^c}, {27^d}, {27^e}

2.6. Amikor Szindbád már a kisvárosi fogadóban emlékein borong, majd az (úgynevezett) intelligencia képviselővel beszélget, később megnézi a tánciskolát – vagyis az elbeszélés tárgyaló részében –, a fehér szín egyre többször megjelenik. Eleinte a már tárgyalt tájbrázolásban, majd a halott Mária kapcsán és a tánciskolai – Szindbád látogatásának történéseiben tetőpontnak tartható – jelenetben van több fehér.

Két szöveghelyen a *fehér* hajszinként említődik: a fogadós *fehér hajú* (25^a), és ebben a hasonlatban: „A meredek hegyek mind *fehérebbé* lettek, mint az öregember szakálla és haja” (23^m). A bevezető rész Szindbádról is elmondja, hogy *deres* ~ *deresedő*. Ezek a szín- és korjelzések mintegy összekapcsolás a már említett „körülbelül huszonöt esztendő” múlásával. Ugyanakkor a *vörös hajú* szerkezet állandósága a kisvárosi Fritz doktor nevének allúzió, hiszen „a tánciskolába!” fölkiáltással ő indítja el a társaságot az erotikus jelenetet produkáló tánciskolába; a *vörös* (~ *piros*) mint szokásos szerelmi, szexuális jelképszín mindenestre a novellában ellentétben van a *fehér*nek nem csupán gyakoribb voltával, hanem ez utóbbinak a fehérbe öltöztetett halott lány és a fehér ruhás és testű tánciskolás megjelenítésével is (33^a). Ezek az öltözetek ugyan nyilván a kisváros polgárai hagyományához tartoznak, a gyakoriság azonban bizonyos utalást tartalmaz az ifjú leánykák (elvi) romlatlanságára, amelyet a szokások hasonlóképpen a fekete színnel ellentéteznek. Ugyanis „[a] lánykák után néhány *fekete* ruhás asszonyság is nekilódult a létrának [...]” {33^b}.

A szövegmetsetek e köréhez tartozó színmegnevezések a következők:

¹⁵ Johannes Itten *i. m.* 39.

¹⁶ *Magyar történeti szövegtár*. <http://www.nytud.hu/hhc/>

¹⁷ *Magyar nemzeti szövegtár*. <http://corpus.nytud.hu/mnszbeta/>

31e A fekete kendőket és *fekete* süvegeket

32^d a régi Anna [...] amott ül a sarokban, abban a *fekete* viklerben ❖ (A *vikler* ’ujjatlan, elől csattal összetartott, derékig érő gallérféle ruhadarab’, ld. ÚMTsz.¹⁸)

33^b néhány *fekete* ruhás asszonyság is nekilódult a létrának

gyászfekete ÷ *feketéllő* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ÷ *feketéllő* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ÷ *fekete* ∴ {§23ⁱ}, {§23^l}, {24^a}, {24^e}, {24^h}, {24ⁱ}, {30^a}, {31^d}, {31^e}, {31^e}, {32^d}, {33^b}

2.8. Van két olyan színjelölés a novellában, amelyik csupán egyszer szerepel. Az egyik a *világosbarna*, ez a hajszínek egyike (32^e), a másik szín a *zöld* (26^b). Használata a valós tárgyiasságok leképezése (*zöld cserépkályha*), hiszen a közönséges cserépkályhákat átlátszó zöld vagy barna ólmos mázzal szokás bevonni. Szindbád utazása a téli vidéken folyt, ebben az évszakban legfeljebb a fenyves erdők színe lehetett volna zöld, ezeket viszont a *sötét*, a *gyászfekete*, a *feketéllő* (§23ⁱ, §23^l, §23^l) jelzi.

2.9. A színjelölések előfordulási sorrendje megmutatja, hogy az egyes ábrázolt tárgyiasságokhoz a novellában milyen színmegnevezések kapcsolódnak. Az elbeszélés szerkezete ugyancsak nyomon követhető ebben a listában. Szindbád útja, utazása, megérkezése a fogadóba (deresedő hajjal: 22^a), az ottani események, találkozása a helyiekkel – ebben a részben idéződnek föl emlékei szállásadója három lányáról –, látogatása a tánciskolában, itt tetőpontnak tekintendő a tűzoltók kétszárnyú létrájának tetejére kapaszkodó lányokat szemlélő helyi intelligencia és Szindbád viselkedése, aki csupán a „régisze, kacér és nevetgélő” Anna lányát nézi, Anna pedig ott ül fekete viklerben (32^d). A lezárás a hajdanvolt emlékek elhomályosulását jelzi (33^e, 33^d).

22^a *deresedő* {≈ 23^a} férfú lett ❖ Nszt.: „(*irod*) ’<haj(szál), szörzet, ill. szörzettel borított testrészes> összessé válik’.”

22^b itt-ott akadt falvak közelében valamely *kékes* színű {≈ 22^c} lék, amelyben kivillant a folyó acélos vize

22^c itt-ott akadt falvak közelében valamely *kékes* színű lék, amelyben kivillant a folyó *acélos* {≈ 22^b} vize ❖ Nszt.: „*acélos* 2c. ’kékes v. szürkés árnyalatú, fémesszínű’.”

23^a emlékezett is Szindbádra, abból az időből, amikor még nem volt *deres* {≈ 22^a} a haja és széles a válla ❖ Nszt.: „*deres*¹ I. mn 3. (*vál*) ’ezüstös, ősz szálakkal tarkított <szörzet>, ill. ezüstös, őszes <hajszál>. 3a. (*irod*) ’ilyen szörzettel borított (testrészes).’”

23^b a Kárpát *sötétkék* {≈ 22^b ≈ 22^c} és vakító fehérségű hegyei

23^c a Kárpát *sötétkék* és *vakító fehérségű* {≈ 23^d} hegyei

23^d *ragyogó fehérségűnek* {≈ 23^c} látszik a Kárpát hava

23^e látszik a Kárpát hava. [...] Az *olvasztott acélnak* van ilyen *színe* {≈ 22^b ≈ 22^c ≈ 23^b} néha éjszaka, mély, *sötét* hegyek között a vashámorban

23^f Az *olvasztott acélnak* van ilyen *színe* néha éjszaka, mély, *sötét* {≈ 23ⁱ} hegyek között a vashámorban

23^g A hegyek *kéksége* {≈ 22^b ≈ 22^c ≈ 23^b ≈ 23^c} pedig megközelíti a tenger kékségét

23^h A hegyek *kéksége* pedig megközelíti a tenger *kékségét* {≈ 22^b ≈ 22^c ≈ 23^b ≈ 23^c ≈ 23^g}

¹⁸ *Új magyar tájszótár* 1–5. Főszerk. B. Lőrinczy Éva. Akadémiai Kiadó, Bp. 1979–2010.

- 23ⁱ *sötét*, {≈ 23^f} szinte gyászfekete fenyves erdő
 23^j *sötét*, szinte *gyászfekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ} fenyves erdő ❖ Vö. AranySz.: „[...] Komor felleg, *gyászfeketésén* | Úsz a folyam területén.”
- 23^k A fenyves teteje *fehér* {≈ 23^d ≈ 23^c} a leesett hótól
 23^l bévül, az erdő belsejében látni *feketéllő* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j} tájakat
 23^m A meredek hegyek mind *fehérebbé* {≈ 23^d ≈ 23^c ≈ 23^k} lettek, mint az öregember szálla és haja
 23ⁿ egy léknél a folyó hátán három *vörös* {≈ 23^o} szoknyás asszony ruhát sulykolt
 23^o Mintha most is látná maga előtt a bakon a főerdész *piros* {≈ 23ⁿ} fülét és arcát
 23^p A főerdész úrnak olyan *piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o} volt a bekecse, mint a forrázott rák *színe*
 23^r a pohos toronynak dereka [...] éppen olyan *piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p} színű, mint a régi bekecs volt
 23^s *Piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r} a torony hasa, mint a jezsuita generálisnak a köntöse
- 24^a *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l} köntösű szerzetesek
 24^b kivirít a jezsuita generális *piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s} kabátja
 24^c A lovak [...] gyorsan viszik a szánt a *piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b} derekú torony felé
 24^d egy *fekete*, {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^a} kopott kép, a vak pap képe
 24^e amint a *piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c} derekú torony felé erősen közeledik
 24^f Poprád *acélos* {≈ 22^b ≈ 22^c ≈ 23^b ≈ 23^c ≈ 23^s ≈ 23^h} vizéből
 24^g a *vörös* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e} derekú tornyot már annyira utolérték
 24^h Szindbád megláthatta a torony havas sisakján sétálgató *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d} varjakat és csókákat
 24ⁱ egy vén *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h} varjú ült, mint hajdanában
- 25^a A *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m} hajú, piros képű és bőrkötényes fogadós
 25^b A fehér hajú, *piros* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g} képű és bőrkötényes fogadós
 25^c fogadós a vidrasüveget megmozdította *rózsaszínű* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g} homloka felett
 26^a az öreg fogadós *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a} hajával
 26^b hatalmas termetű *zöld* {∅} cserépkályha
 26^c Anna, a legnagyobb, telt, nevetős és *szürke* {≈ 31^a} szemű, már nem volt fiatal leány
- 27^a Ah, a *fehér*, {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a} kerek térdekre íme most is emlékezik
 27^b Annának a válla is *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a} és kerek volt
 27^c *sötét* {≈ 23ⁱ ≈ 23^f} emeleti szobában tanulgattak
 27^d a szél végigdudált a *sötét* {23ⁱ ≈ 23^f ≈ 27^c} emeleten
 27^e az utca *sötétjében* {≈ 23ⁱ ≈ 23^f ≈ 27^c ≈ 27^d}
 27^f Néha megvillant [...] az utcácskában egy *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b} szoknyafodor

27^s [Mária] beteges, sápadt, *kék* {≈ 22^b ≈ 22^c ≈ 23^g ≈ 23^h} szemű teremtés volt

27^h A halott Mária *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f} ruhában és fehér cipőben feküdt a koporsóban

27ⁱ A halott Mária fehér ruhában és *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h} cipőben feküdt a koporsóban

27^j És a *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h ≈ 27ⁱ} ruhás, fehér arcú leánykát meglátván

27^k És a fehér ruhás, *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j} arcú leánykát meglátván

28^a és a *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j ≈ 28^a} báli cipő felett kissé megemelintette a fodros szoknyácskát

28^b fodros szoknyácskát a *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j ≈ 27^k ≈ 28^a} harisnyás, mereven egymás mellé helyezett bokák fölött

28^c énekeltem is *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j ≈ 27^k ≈ 28^a ≈ 28^b} nadrágban

29^a Fritz, a *vörös* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g ≈ 25^b ≈ 25^c} hajú doktor

29^b A *vörös* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g ≈ 25^b ≈ 25^c ≈ 29^a} doktor élénken közbeszólt

30^a Az algimnáziumi igazgató kemény *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h ≈ 24ⁱ} kalapját kezében vízszintes vonalba felemelte

31^a *szürke* {≈ 26^c} katonatiszt-nadrágos férfiúcska tiszteletteljesen meghajolt

31^b Aztán felemelkedett a *szürkülő* {≈ 26^c ≈ 31^a} pomádés fej

31^c nők és férfiak csoportja látszott. Úgy *feketéllettek* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h ≈ 24ⁱ ≈ 30^a} a falak mentén, mint a varjak

31^d a szülők morogva dugták össze fejüket. A *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h ≈ 24ⁱ ≈ 30^a ≈ 31^c} kendőket és fekete süvegeket

31^e A fekete kendőket és *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h ≈ 24ⁱ ≈ 30^a ≈ 31^c ≈ 31^d} süvegeket

31^f besietett Fritz, a *vörös* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g ≈ 25^b ≈ 25^c ≈ 29^a 29^b} hajú doktor

32^a képzeletében megjelent két gömbölyű és *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^f ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j ≈ 27^k ≈ 28^a ≈ 28^b 28^c} női térd

32^b két gömbölyű és fehér női térd, amelyet hajdanában a *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j ≈ 27^k ≈ 28^a ≈ 28^b ≈ 32^a} függöny mögül látszott

32^c a Fritz táncosnőjében a telt keblű és *világosbarna* {∅} hajú Annát fölismerte. Igen, ő volt az, Anna: a régi szép, kacér és nevetgélő Anna – vagy legalábbis a lánya.

32^d a régi Anna [...] amott ül a sarokban, abban a *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h ≈ 24ⁱ ≈ 30^a ≈ 31^c ≈ 31^d ≈ 31^e} viklerben

32^e mormogta a *vörös* hajú Fritz {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g ≈ 25^b ≈ 25^c ≈ 29^a ≈ 29^b}

32^f A *vörös* {≈ 23ⁿ ≈ 23^o ≈ 23^p ≈ 23^r ≈ 23^s ≈ 24^b ≈ 24^c ≈ 24^e ≈ 24^g ≈ 25^b ≈ 25^c ≈ 29^a ≈ 29^b ≈ 32^e} hajú doktor szórakozottan felelt

33^a A *fehér* {≈ 23^c ≈ 23^d ≈ 23^k ≈ 23^m ≈ 25^a ≈ 26^a ≈ 27^a ≈ 27^b ≈ 27^h ≈ 27ⁱ ≈ 27^j ≈ 27^k ≈ 28^a ≈ 28^b ≈ 32^a ≈ 32^b} szoknyácskák, térdecskék, combocskák sejtelmesen villogtak a létra magasságában

33^b néhány *fekete* {≈ 23^f ≈ 23ⁱ ≈ 23^j ≈ 23^l ≈ 24^d ≈ 24^h ≈ 24ⁱ ≈ 30^a ≈ 31^c ≈ 31^d ≈ 31^e ≈ 32^d} ruhás asszonyosság is nekilódult a létrának

33^c *Szürkés*, {26^c ≈ 31^a ≈ 31^b} acélfényű este volt

33^d *Szürkés*, *acélfényű* {≈ 22^b ≈ 22^c ≈ 23^b ≈ 23^c ≈ 24^f ≈ 23^g ≈ 23^h} este volt

3. A színjelölések teljes előfordulásaiból látszik, hogy a novella színvilágát az emlékezés és a helyszíni történés tetőpontjai felé haladva a fehér uralja, mondhatni: a fehér mintegy rávilágít a halott Máriára és Anna lányára, így a múlt megújulását láttatja. E fényező azonban nem sugárzik az igazi Annára, akit Szindbád számára a fekete vikler a múlt gyanánt takar. Krúdy elbeszélésében a színhasználat az ábrázolt tárgyiasságok megszokott állapotához igazodik, a diákkori élmény – a halott Mária kapcsán – és az elbeszélés tánciskolai jeleneteinek kivételével. Ezekben ugyan a fehér mint az ábrázoltság része szintén a valóságos színek leképezése, mégis fényezőként bizonyos szimbolikát teremtve sugárzik, hasonlóképp Szindbád volt szerelmének fekete ruhája itt és most érvényesülő szimbolikát vált ki a múlt és jelen kapcsolatában, amely a Szindbád, a hajós (és más Szindbád-novellák) ábrázolási eljárása.

The Colour Structure of One of Krúdy's Short Stories – The Adventures of Sindbad

Keywords: Gyula Krúdy, colour structure, system of colour use, representation of colours, symbolism

The paper reviews the colour names of Gyula Krúdy's first Sindbád short story (*red, blue, gray, white, black, etc.*), gives the places of their occurrences in the text, and the system of colour use based partly on the themes and partly on the colour relations. The use of colour in the description of landscapes and people is adapted to the usual state of the portrayed objects, with the exception of the student girl on her death bed and the dance school scene of the short story. In these, although white as part of the representation is also a representation of real colours, it still creates symbolism in contrast to the black dress colour of Sindbad's former love.